

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

**Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, <https://am.lrv.lt>.**

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-12-

Nr.

I

Nr.

DĖL NACIONALINIO VANDENŲ SRITIES 2022–2027 METŲ PLANO

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, Aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos vandens įstatymo 20 straipsniu, Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (toliau – NAAS), kuri vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi, laikoma nacionaline darbotvarke, 37 punktu, įgyvendindama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 6.4.16 veiksmą, Aplinkos ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinio vandenų srities 2022–2027 metų plano patvirtinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo tvirtinamas Nacionalinis vandenų srities 2022–2027 metų planas (toliau – Planas), patikslintą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. gruodžio 5 d. išvadoje Nr. NV-3491 pateiktas pastabas ir darbo tvarka suderintas Ministrės Pirmininkės patarėjo Daliaus Krinicko, Ekonomikos politikos grupės ir Strateginio valdymo grupės pastabas ir pasiūlymus. Pakoreguotas Nutarimo projekto pavadinimas, atsisakyta žodžio „plėtros“ (buvo Nacionalinis vandenų srities plėtros 2022–2027 metų planas). Nutarimo projektas skelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje reg. Nr. 22-11702, Nr. 22-11702(2) ir Nr.22-11702(3).

Planas parengtas siekiant užtikrinti tvarų ir integruotą paviršinių ir požeminių vandens telkinių, jūros aplinkos, potvynių rizikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valdymą, suderintą su kitų sričių politika ir Europos Sąjungos (toliau – ES) teise.

Planas yra programavimo lygmens planavimo dokumentas, padedantis įgyvendinti NAAS ir yra šios nacionalinės darbotvarkės planas vandenų politikos srityje.

Nutarimo projektu įgyvendinamos 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/56/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva), nuostatos.

Planas parengtas atsižvelgus į Direktyvos 91/676/EEB 5 straipsnio 7 dalies, Direktyvos 2000/60/EB 11 straipsnio 1 dalies, Direktyvos 2008/56/EB 13 straipsnio 1 dalies ir Direktyvos 2007/60/EB 7 straipsnio 1 dalies nuostatas, įpareigojančias šalis nares pasirengti ir patvirtinti strateginius dokumentus efektyviai paviršinių vandens telkinių apsaugai ir valdymui.

Plane pateikiama Aplinkos apsaugos agentūros, mokslininkų ir ekspertų upių baseinų rajonų būklės, jūros aplinkos būklės, potvynių būklės ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo būklės analizė, numatyti būklės gerinimo tikslai ir uždaviniai, siūlomos priemonės situacijai gerinti.

Direktyva 2000/60/EB ES valstybes nares įpareigoja imtis būtinų priemonių neleisti blogėti paviršinių ir požeminių vandens telkinių būklei ir siekti geros paviršinių vandens telkinių būklės iki 2015 m. (pagal Direktyva 2000/60/EB 4 straipsnį, tikslo pasiekimo terminas pratęstas iki 2027 m.). Direktyva 2000/60/EB nustatyta, kad vandens telkiniai tvarkomi ir saugomi atsižvelgiant į natūralias upių baseinų ribas. Siekiant palengvinti vandens telkinių valdymą, Lietuvos upių baseinai sujungti į keturis upių baseinų rajonus (toliau – UBR): Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos. Atlikus vandens telkinių būklės įvertinimą, nustatyta, kad Lietuvoje 63 proc. upių ir 64 proc. ežerų kategorijų vandens telkinių priskirti rizikos vandens telkiniams ir neatitinka geros būklės kriterijų. Paviršinius vandens telkinius neigiamai veikia pasklidoji tarša, hidromorfologiniai paviršinių vandens telkinių pokyčiai, antrinė tarša, sutelktoji tarša, tarptautinė tarša, antrinė tarša, tarša technologinių avarijų metu ar tarša iš nežinomų šaltinių.

Analizuojant vandens telkinių geros ekologinės būklės pokyčius 3-jame UBR valdymo periode, nustatyta, kad Lietuvoje 54 proc. upių kategorijos vandens telkinių būklė nepasikeitė, 13 proc. – pagerėjo, 33 proc. – pablogėjo, ežerų kategorijos 50 proc. vandens telkinių būklė nepasikeitė, 10 proc. – pagerėjo, 39 proc. – pablogėjo. Tarpinių ir priekrantės vandens telkinių būklė neatitinka geros ekologinės būklės reikalavimų. Surinkti papildomi monitoringo duomenys ir patobulinti paviršinių vandens telkinių būklės vertinimo metodai, vandens telkinių būklė įvertinta patikimiau. Lietuvoje išskirta 20 požeminio vandens telkinių. Bendra jų būklė yra gera.

Direktyva 2008/56/EB ES valstybes nares įpareigoja imtis būtinų priemonių pasiekti arba išlaikyti gerą jūrų aplinkos būklę ne vėliau kaip iki 2020 metų. Atnaujintame Baltijos jūros veiksmų plane 2021–2030 m. numatytas terminas pratęstas iki 2030 m. Baltijos jūra – negili, pusiau uždara, jos vanduo cirkuliuoja lėtai. Jūros hidrodinaminės savybės ir žmogaus veikla lėmė, kad jūra šiandien eutrofikauta, užteršta pavojingomis medžiagomis ir šiukšlėmis, jos biologinė įvairovė – pažeidžiama. Bendra Lietuvos Baltijos jūros aplinkos būklė nesiekia geros pagal 9 tiriamus kokybinius rodiklius.

Direktyva 2007/60/EB ES valstybes nares įpareigoja sudaryti ir kas 6 metus atnaujinti potvynių grėsmės žemėlapius ir potvynių rizikos žemėlapius, parodančius galimą žalą, siejamą su skirtingų potvynių rūšių scenarijais. Preliminaraus potvynių rizikos vertinimo atnaujinime nustatyti visi reikšmingi potvyniai įvyko upių ruožuose, kurie išskirti pirmajame preliminariniame vertinime. Naujo tipo potvynių (ar užliejimo šaltinių), kurie anksčiau nenagrinėti, nevyko. Lietuvoje numatytos ir įgyvendinamos priemonės potvynių prevencijai, pasirengimui, jų sukeltų praradimų atstatymui, taip pat inžinerinės ir nestruktūrinės apsaugos nuo potvynių priemonės.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos yra bendrojo intereso paslaugos, lemiančios gyventojų gyvenimo ir aplinkos kokybę. Šios paslaugos turi atitikti saugos ir kokybės reikalavimus, būti įperkamos, sektoriui taikomi pagrindiniai sąnaudų susigrąžinimo ir „teršėjas moka“ principai. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2020 m. Lietuvoje vandens tiekimo paslaugas gavo 83 proc. gyventojų. 2020 m. centralizuotas nuotekų tvarkymo paslaugas Lietuvoje gavo 77 proc. gyventojų. Pasiiekti tikslus trukdo nepakankamai naudojama sukurta ir kuriama viešoji geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra.

Plane atsižvelgiama į NAAS numatytus aplinkos apsaugos politikos principus ir prioritetines aplinkos apsaugos sritis: labiausiai į – 7.2 aplinkos kokybės gerinimas; 7.3 ekosistemų stabilumo išsaugojimas ir 7.4 klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos keliamų aplinkos pokyčių. Atsižvelgiant į NAAS nurodytas esmines politikos įgyvendinimo kryptis, Plane pirmenybė teikiama pasklidusios ir sutelktosios taršos prevencijai ir mažinimui, neigiamų hidromorfologinių pokyčių poveikio mažinimui, paviršinių ir požeminių vandens telkinių ir Baltijos jūros būklės gerinimui, potvynių rizikos mažinimui, efektyvesniam vandenų srities valdymui ir kontrolei.

Plane naujos sąvokos ir terminai neapibrėžiami.

Įgyvendinant Plano nuostatas, reikės priimti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Nacionalinio vandenų srities 2022–2027

metų plano įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“, kuriame bus nurodyti konkretūs planuojami veiksmai, jų įgyvendinimo terminai ir finansavimo šaltiniai.

Planas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Nuo 2022-08-22 iki 2022-09-16 konsultuotasi su visuomene interneto tinklalapyje <https://epilietis.lrv.lt/lt/>. Į konsultacijų metu gautas pastabas atsižvelgta. Informacija apie projekto derinimą su suinteresuotomis institucijoms pateikiama atskirai.

Projektą parengė Taršos prevencijos politikos grupės (vadovas – Vitalijus Auglys (tel.+370 686 46 087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt), patarėjas – Tomas Želvys (tel. +370 696 74 940, el. p. tomas.zelvys@am.lt)) vyriausioji specialistė Justina Anglickytė (tel. +370 618 78 298, el. p. justina.anglickyte@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 24 lapai.
2. Direktyvų 2000/60/EB, 2008/56/EB, 2007/60/EB, 91/676/EEB atitikties lentelės, 4 lapai.
3. Informacija apie projekto derinimą su suinteresuotomis institucijoms, 2 lapai.
4. Derinimo pažyma, 5 lapai.

Aplinkos ministras

~~Simonas Gentvilas~~